

Muŋ mith puoth/piath

Keeping children safe

Dinka/Thuɔŋjäŋ

**Midhieedh äben ëë ceŋic ku akuudic aye mithken wic bik ciën ke yekë yääm.
Na cok pan Australia yatë puoɔth, kë mith alëu bi kë ɣɔɔm baai ku akudic.**

Gel mith äe nɔŋ kak yerötlööi

Mith jueec ää yaantöök yön enɔŋ kayerötlööi. Yenë ajɔɔk yaantöök ku thou tén mith ruɔn thiäär 15 dhukpiny.

Kajueec yerötlööi alëu bi kë gel.

Kak yerötlööi amädic:

- > yum riai baai äe dhölkuëdhic ku gekic
- > mööü äe waar yɔu, puul kuanjc ku laakic
- > wiik äe yaanthueec, baai ku yaan kɔk
- > nyobb, wöök, dëec
- > mith athou nɔŋ kayerötlööi äe niinic.

Anɔŋ ka jueec lëu bi midhieedh ke lööi bikë köny gël kayerötlööi ku gelkë mith nɔŋ yaam.

Muuk mith kör
apuoɔth yë rëer
kelɔm ku yekë ööi.

Mith kör jueec
aye rieth kë yub baai
dhɔɔlkuedhic. Ciaath mith
ke yi ɔnot yi ke riandu
nyöön.

Kuɔny gek ku riai

> Aye lɔŋ luë̄l:

- kuat raan kuadh riai adhiil muk ëë licence
- kuat raan adhiil gɔɔm nyuc cen
- mith adhiil gɔɔm nyuc lɔ cök ku kuɔny nyuc thöñ ke ruun ëë ditdenic ku gubkën.

> Duuk mith kɔŋ nyiaŋ riei röt na cök ää yuul cekic. Rieth ää yetuɔc, ëë yiaŋ. Mith alëu bik tuääny ku kɔk ää yethou.

> Akɔlthök eben yë mith thiäæk kë rieth tin. Dɔɔmke ciin te tēem kék geek.

Pial piuic

Mith alëu bik mou yiaŋ, na cɔɔk kék apiu liik.

- > Duk mith kon puɔl laakic ëë röt.
- > Reer te thiɔk ku daai këæk ëë wëer yɔu, pul ekuaŋ, wëér.
- > Taau kak ye mith geel wëëi nɔŋ piu, ka cit kɔɔt ku puɔt. Thiɛec piu wëëi adhuɔm laakic, magɔɔrɔɔk, adhum lɔɔk ciin.
- > Piooc mith ëë kuaŋ.
- > Piooc këæk bik atɔ ke piɔl ëë wëér yɔsth, wëér, wëér ci buth. Piiu ke alëu bik rɛɛc.

Piooc ëë kuaŋ alëu bi
yää thuëc enɔŋ maɔthök
eben. Yen acinic gääu ku
kuaŋ piooc.

Pial baai

Awäärthin juec aröt laac lõi baai.

- > Taau karäc te cin ke döt – paal, taab, akööthmac, määukëc, wäl.
- > Muuk mith te mëc ke mac ku ka tuc.
- > Njic kék aci lëu bik töny tuuc ëë mieth tõu ëë thõt nhiim dööt. Wæel ciin ke tööny wëei.
- > Muuk ka tuc yekë dëëk wëei tenë mith.
- > Njic dukëe cõl ää löny tüim baai ku TV kë nhiim.

Öoi mith te tõ jõk, aŋääth ku lääi kõk kë lõom.

Pial mith ëë niinic

Mith kõk athou ëë kë niin te cin kë kum nyiin ku cin te wee kék. Kéek akör apëeidit bik yää jial ëë keracic. Kõk aye thou yien ëë thön mith cõl Sudden Infant Death Syndrome (SIDS).

- > Akõlkõl ye mith taac kë taar, dukë ye yëëkic piny ku du kë ye rööñ.
- > Pëel kë nyiin ku kë nhiim kë ñaany.
- > Duk yemadh mith lõom ku diäär liëc.
- > Ye mith taac agën puoõthic, ku ace ka kõoc cit yi kënken.
- > Duk kuat ke kõc ye taau agënic ka cit kënken, quilts, toys.
- > Taac mith yaan midhieedhic, ää agënkënic, ëë pësic ke 6 agut pësi 12.
- > Thuëet mith tõ cit tõ lëu yëe.

Mith awic yaan këen ke tööc röt riin ci këek by yää tuoc ku lõor këwëi. Yen aci piëth bi mith yää niin ke yin.

Gël dëëc

Mith kör alëu bik dëëc yien.

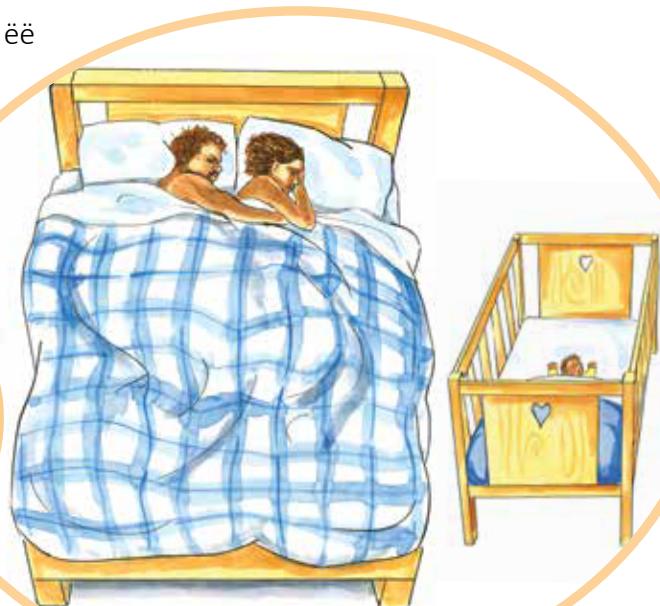
- > Duk kë ye yeke mieth cik lëu nyii kõk cit yi apples, nuts, lollies, sausages kë pëtkën.
- > Duk kë ye gäm adöñ ye nyii.
- > Yëe tõ te thiök te ciem mith.
- > Yëe nyin tüt ëë toys nõj abëëk kör ku button batteries lëu bikë liek.

Kuõony akõl

Australia aõjakuën tõ nhial ten tuany dël cõl (cancer) ëë piny nhom eben. Akõl ëë nyob kam lik ten yuul 15 na cõk alõon yen akõl luäät. Dhiil njic raan eben:

- > acen ajöm ku a laau, alëdh liir
- > töc miökakõl (30+ SPF)
- > yën atõ atiebic, te cit kaam 10nhiak ku 3taaŋ.

Ke gël nõj akõl ñööt keriil, öök odhie ök wic akõl ëë biök kuõõ kõth akõlthök eben buk yayök Vitamin D ëë riin bën yoom kuõõ cõl ariil. Yen alëu be yic riel ten kõc cõöl ebiökën ku kõc yebiökën kum bik yön akõl lëu kë. Thiec diktor du nõj ëë Vitamin D.

Mith ye lɔ ayëér röt

Na lɔ mith ayëér kecin raandit tɔ kekë kedhiil ke njic:

- > bik röt ya tiŋ apuooth ëë gëgic ku te këtkëk ni döl
- > na lek käc bus, tram, train ku taxi. Ke njic lɔn muɔk kék weu juec
- > yi yuɔp, raanditdet yeke ḥɔɔth, ku loiloj arëethrëeth 000.

Yen ariil ku ba njic ën te lëë mith thin, bik lɔ tëëñ kedëë ku ye ḥa lɔ rɔɔm kekëëk. Thiec këëk kecik guir bi kék lɔ reer piäl, alöithök nɔŋ riénythii.

Nyien̄ baai mith kapεc

Aye lɔŋ luël midhieedh anɔŋ luɔi lɔŋ ëë pial mith ku adhhiil bik kë cik ye nyiaŋ yään ci puoooth. Awic bi raandit nyin ya tit ëë mith akɔlthök eben ku ëë raan:

- > raan njic ku aca dëët
- > adit ku anɔŋ luɔi
- > aŋic ye nɔ bi lõöi na nɔŋ arëethrëeth.

Mith awic
raan nɔŋ luɔi bi
këëk atiŋ akɔlthök
eben.

Pial abërkou

Midhieedh alëu bik mith yaköny ku bik yaluɔɔci apuoooth te pioc kék kelɛ/ulɛ:

- > jam wë kë nɔŋ kak loi ke kë
- > luɔɔci eyin ku ba njic te luɔi ën ke thin
- > col aŋic mith bik yin ku raanditdet ci dëët ya lëk te nɔŋ ën ka diir këëk
- > yok lek dit nɔŋ www.esafety.gov.au.

Te nɔŋ ën yääŋ ke yin alëu ba jam ke thukuldu ku nyuɔth yëen tën kɔc internet gääm ku Bölib ce ayää.

Njic bi mith njic lɔn këëk akëc puɔl bik yää rɔm ke kɔc ke njic ke këëk abërkou.

Piäl ëë mith
yetɔ keräc te ye kɔc
kë macthöök tɔ ëë kë
ci wiët ëë muöu ku
wälrc.

Toŋ macthöök

Toŋ macthöök ëë ke tɔ akudic ku kuadic eben.
Yen akëc kän piäth. Yen aliu ëë lönjic pan
Australia.

Toŋ alëu bi:

- > thɔɔr, cit yub, pik, tuiny, nhiem nyueth
- > agɔɔth, cit män reel, kɔc lööi bik röt yök kë
raac puoth, lööi bik riööc
- > gël kak lööi kɔc.

Toŋ baai ëë mith yööm. Agut te këc këk ton cök
tiŋ ku piŋkë, riɔɔc ëë kë wääär ényith cɔl aci luui
ku cɔl aci dit ku cɔl pioɔc apuoɔth. Yen alëu tɔ
yiëc yööm. Toŋ macthöök alëu be ye cɔl ariilic
apεεi ten kɔcdit ku bik mith yää muuk.

Na nɔŋ ton ke yin lëu ba yök kuööny ten loiilo.
Yuɔb ëë Bölibh abër 000 ni nɔŋ en rëëc ëë nyinic.

Yääŋ tiék/mucc

Yääŋ tiék/mucc ëë röt lööi ciënjic ku kuadic
eben. Midhieeth alëu bik mith köny bik piäl te
yekëk kë pioɔc:

- > yén guɔpdën ëë kedu yitök
- > yekë yi lëk ku raanditdëet ci dëët na nɔŋ raan
ci lööi bik riööc ku cik yé lɔ laŋ, yëen na cök ää
raan macthöök ku agut madhdë
- > lɔn yin äaye kë gäm ku äaye kë köny
- > lɔn yin äcin kak yemööny ëë kakë yic
- > ciik yelɔ cath kë kuat raan cik ke ɔjic.

**Yaanj tiék/mucc ëë mith juec ää ye lööi ëë kooç
ŋickekë ku ää cik dëët.**

Na ca puɔɔu riääk
ku ca gööth, tak duuk
meth yiëk. Yen alëu bi
nyith jöök rëëc ku kɔk ye
thöu.

Aræethareæeth

- > Na nɔŋ ke diirin ten meth ke yi lɔc kë riëŋ pan
akiim lɔŋ aræethreæeth.
- > Na yé tak kë nɔŋ keci meth liëk ke bë yööm, cɔl
Wël Awöök ten abër 13 11 26 awa riänriŋwëi
aberkou 000.
- > Na nɔŋ raan tuany apεεidit, tetok ku ariilic bi
yää weei apuoɔth, cɔl riänriŋwëi lantönj nɔŋ
abër 000.

Na yé tiŋ ke cit tɔɔ
meth ëë rëëc ëë tonjc,
yaanjic ku pεɛlwëi, yin alëu
ba köny te yuubin Nyööth
Yääŋ Meth abër ëë
13 14 78.

Löilöi

Aræethreeth

000 Bölib, Mac, Riänriqwei (Police, Fire, Ambulance)
13 11 26 Tén Wël kë Wuok (Poisons Information Centre)
13 14 44 bën Bölib te noj én kerác ku ace mæen thiok

Duweer

Tén Wer ku tet Thökic (Interpreting and Translating Centre)

1800 280 203, 8.30hiak-5theei, Akol rou agut ci Akol detem
Col awa duweer nyin ke nyin www.translate.sa.gov.au

Löi Wer ku tet Thökic (Baaic Eben) (Translating and Interpreting Service (TIS National))

13 14 50 nyindhië akol awa weér col duweer telephonic
www.tisnational.gov.au

Piäl mith

Healthdirect

1800 022 222 nyindhië akol awa weér te noj én raan tuäny awa ci yön
yaan töök www.healthdirect.gov.au

Löi Diktor Baai (National Home Doctor Service)

13 74 25 ba næem baai ruk wë diktor yuul ci thök
[https://homedoctor.com.au](http://homedoctor.com.au)

Kidsafe SA

8161 6318, 8.30hiak-5theei, Akol rou agut ci Akol detem
Wël ée muoçk mith ku piäl mith, ää madic piäl gôb nyuc rie
www.kidsafesa.com.au

Red Cross Baby Seats

8443 9700, 9nhiaik-5theei, Akol rou agut ci Akol detem
Lék lõj yoc, rihib, teu gôb nyuc rie www.redcross.org.au/baby-seats

SIDS and Kids SA

8332 1066, 9nhiaik-4taan, Akol rou agut ci Akol detem (gam rëec to 24/7)
Wël ten piäl meth nün ku ajuek lõ thien puoou www.sidssa.org

Abér Nyööth Yääj Meth (Child Abuse Report Line)

13 14 78 nyindhië akol awa weér
Na noj meth to rëec tõjic, yääj awa pæelweei
www.childprotection.sa.gov.au/reporting-child-abuse

Office of the eSafety Commissioner

1800 880 176
Piäl abér kou ku nyööth wël ajoor cyber ée akuën thökjuejic
www.esafety.gov.au

Tõj

Abér Rëec Tõj Baai (Domestic Violence Crisis Line)

1800 800 098 nyindhië akol awa weér
Kuoony ée tõj, aræethreeth yaan tõc ku tuuc
<http://womenssafetyservices.com.au>

Aguieer Juék ée Diäär Abaköök (Migrant Women's Support Program)

8152 9260, 8.30hiak-5theei, Akol rou agut ci Akol detem
Épäth, kuoony ye muoony ten diäär abaköök ku mith rïn tõj macthook
<http://womenssafetyservices.com.au>

1800 RESPECT

1800 737 732 nyindhië akol awa weér
Jam wë raandet ée telephonic awa aberkou rïn tõj macthook awa yääj
tiék www.1800respect.org.au

Löilöi ciënjmadic

African Women's Federation of SA

8161 3331 awa 8354 2951, 9nhiaik-5theei, Akol rou, Akol ruan, Akol detem
304 Henley Beach Road, Underdale
Aguieer ku löilöi ten diäär Afrikin www.awfosa.com

AMES Australia

7224 8550, 9nhiaik-5theei, Akol rou agut ci Akol detem
Albj piiny, 212 Pirie Street, Adelaide
7224 8500, 9nhiaik-5theei, Akol rou agut ci Akol detem
2/59 Commercial Road, Salisbury
Löilöi nyuuc ten abaköök ku abaköök puoçc bën
www.ames.net.au/locations/find-sites

Australian Migrant Resource Centre

8217 9500, 9nhiaik-5theei, Akol rou agut ci Akol detem
23 Coglin Street, Adelaide
Löilöi ten nyuuc, rueei macthok ku tõj macthok noj abaköök ku asylum seekers
Tiġ www.amrc.org.au ten geethdit ku yaan baaic

Akut Abaköök Australia (Australian Refugee Association)

8354 2951, 9nhiaik-5theei, Akol rou agut ci Akol detem
304 Henley Beach Road, Underdale
8281 2052, 9.30nhiaik-4.30taan, Akol rou agut ci Akol detem
1 Brown Terrace, Salisbury
Kuoony ku juek ten abaköök www.australianrefugee.org

Löi Piäl Guoç Abaköök (Refugee Health Service)

8237 3900 awa 1800 635 566 (koċċ cōt lõj thin) 9nhiaik-5theei, Akol rou agut ci Akol detem
21 Market Street, Adelaide
Löi piäl guoç ten abaköök puoçc bën ku asylum seekers

Riiny Cieñmadic SA (Multicultural Youth SA (MYSA))

8212 0085, 9nhiaik-5theei, Akol rou agut ci Akol detem
Shop 9 Miller's Arcade, 28 Hindley Street, Adelaide
Aguieer ten koċċ yam ku macthook www.mysa.com.au

Acuk Diäär Muslimin ée SA (Muslim Women's Association of SA)

8212 0800, 9.30nhiaik-3taan, Akol rou agut ci Akol detem
Joth/thol ée 4, 182 Victoria Square, Adelaide
Aguieer ku juek ten diäär Muslimin ku macthook kēn www.mwasa.org.au

Mucoçk

Abér Kuoony Midhieedh (Parent Helpline)

1300 364 100 ten lék ée piäl guoç meth ku muoçk

Mucoçk Muslimin – Abérkuoony Muoçk (Islamicare – Parenting Helpline)

1800 960 009, ninic ka 7 uthbuoic
Juek muoçny ten midhieedh noj renythii <http://www.Islamicare.org.au>

Löirek Biinhial Mith (Raising Children Network)

Wël muoçk ku videos ée thöök juejic <http://raisingchildren.net.au>

Mucoçk SA (Parenting SA)

Nyööth Midhieedh piollic kôk ée cięnic ku Nyööth diid laauic, madic kë
'Piäl guoç ée mith kor', 'Don baai röt', 'Kuoony mith noj tõc yaan', 'Piäl noj cyber' www.parenting.sa.gov.au

Nyööth Piöllic ée Midhieedh kēn ée tök tene kön ka 9 ci kë lööi ée Muoçk SA ten macthook noj ajuut ceñmadic yäm bô nhiall ée pan South Australia. Ä yóoku nhiair buk löilöi juec ku macthook lëéc riin ci këk njécdén ku täákén juäär ten Nyööth, ku lööi thök ten macthook ku koc luu kôk ci atiib kēn tic ée Nyööth.

Mucoçk SA yëen amät luu këk Yëom muk Piöllic ku lön nuët ée Piäl Diäär ke Mith.

Phone (08)8303 1660

www.parenting.sa.gov.au

Nyööth Piöllic Midhieedh ayé yön path pan South Australia

Aril: Lék kën yen aci wic ku bìn wël raan njic lõön wäär.

© E ke tuej e lööi Akuuma pan South Australia 01/2019.

Government
of South Australia